

Смерті дивилися в очі

Роман Вітошко народився 22 лютого 1923 року в селі Великий Стидин.

- Наша сім'я була великою, - згадує він. - Батьки мали десять дітей: 6 синів та 4 дочки. Щоб прогодуватися, мусили наймитувати.

Ще зовсім маленьким хлопчиком мене наймали пасти худобу. Коли ж трохи підріс, відвезли у Гутвин до пана Лазарчука. В нього я випасав коні та допомагав на полі.

- Як працював у Гутвині, родині було добре, - продовжує свою розповідь ветеран. - Пан дозволив разом із його стадом випасати й батьківські корови. Був навіть такий рік, що наша худоба зимувала у пана. Все, що вдавалося заробити, потрапляло до загального сімейного бюджету. Батько був головним і суворим розпорядником грошей. Йому ніхто в сім'ї не міг перечити. Насамперед батько дбав про те, щоб діти не були голодні. Про навчання ніхто навіть не наважувався вести мову. Бо для цього треба було купити книжки, зошити та відповідний одяг. Грошей на це у батька не вистачало...

Однак Романові у цьому плані усе ж посміхнулася доля. Будучи переростком, він таки переступив поріг школи і навіть закінчив чотири класи. Це був неабиякий успіх, бо на фоні неграмотного сільського населення хлопець умів писати і читати. За це його почали шанувати не лише однолітки, а й значно старші люди.

... 22 червня 1941 року Малий Стидин, як і решту українських сіл, сколихнула страшна звістка - почалася війна.

Більшовицький режим настільки встиг накоїти зла мирним поліщукам, що у Малому Стидині німців зустрічали з хлібом-сіллю. очевидці тих подій розповідають, що в селі спеціально зробили велику браму, а зверху встановили тризуб. Німцям це подобалося, але один їхній воєначальник побачив тризуба і наказав негайно його зняти. У селі знову почалися нові порядки. Людей обкладали жорстокими податками, а всіх працездатних почали вивозити до Німеччини. Коли Малий Стидин визволили від гітлерівців, Романа Вітошка забрали на фронт.

- Сталося це у квітні 1944-го, - промовляє фронтовик. - Спочатку нас завезли в місто Кунгур, область Молотова. Там була учбова частина. Харчували дуже погано, через що багато солдат захворіло. А тих, хто був витриваліший, того одразу відправили на фронт, на передову. Відправляли навіть тих, хто не встиг ще зробити жодного пострілу...

Роман Вітошко потрапив на третій Білоруський фронт. Служити випало у 91-й гвардійській суворовській дивізії сапером-мінером. Його розповідь свідчить про те, що ця робота була дуже відповідальною та небезпечною. Адже сапер не мав права на жодну помилку, бо за нею стояло не лише власне життя, а й життя тих, хто був поряд. Коли знімали міни, мусили здавати в штаб усі капсули. Там вели лідрахунки. Міни були протипіхотні та протитанкові. Часто доводилося різати ножицями колючий дріт і робити прохід. Нерідко німці підключали до дроту електрострум. У таких операціях загинуло багато солдат. Було дуже страшно, коли підривалися на мінах і куски людських тіл розліталися на велику відстань.

Роман Вітошко вимовив у Бога щасливу долю. ... Білорусію. Литву, Східну

Пилип Дуць

в руку. Хоча рана кровоточила, був посланий на передову. А коли наближалися до Кенінсберга, осколок від снаряду втретє вцілів у молодого бійця. На цей раз ворожий метал вп'явся у праве передпліччя Романа. На цьому війна для нього скінчилася.

За мужність та героїзм, виявлені в боях з гітлерівськими загарбниками, Романа Петровича Вітошка нагороджено орденом Слави III ступеня, медаллю «За відвагу» та іншими відзнаками.

Старшому братові Романа Вітошка - Олексію виповнилося 98 років. Дякувати Богу, дід виглядає жваво. Не відмовляється при нагоді і чарку пригубити.

У дитинстві Олексій, як і Роман, наймався в пастухи, щоб внести свою частку до сімейної комори. У графа Дерушитського він заробляв по 15 злотих за сезон. За ці гроші можна було купити костюм або ж чоботи.

Коли ж гітлерівці прийшли в село і почали вивозити молодь до Німеччини, Олексій разом з іншими подався до лісу. Згодом почав допомагати воякам УПА, загопи якої діяли в Гутвині та навколишній території. У 1944-му, після відступу фашистів, почалася мобілізація на фронт осіб чоловічої статі, яким виповнилося 18 років і більше. Знаючи про те, що значна частина населення перебуває в лавах українських повстанців, органи радянської влади оголосили звернення до вояків УПА, в якому пропонували їм припинити чинити опір та здатися. Тих, хто не послухався, силоміць виловлювали в лісі. Потім одних знищували, інших - судили.

Не оминув більшовицький суд і Олексія Вітошка. Так він опинився в Марійській АРСР. Але для фронту потрібні були свіжі сили, тому у травні 1945-го молодого українця послали на війну з Японією. Коли ворог був розбитий, Олексій Вітошко ще 8 місяців служив у армії.

На відміну від братів Вітошків, Пилип Кирилович Дуць із Малого Мидська потрапив на службу в Червону Армію у травні 1941 року. Початок війни застав його під містом Великі Луки. Воювати довелося під Москвою. Пам'ятає також кровопролитні бої з фіннами.

Вічною згадкою про той жорстокий час залишилася дідові Пилипу інвалідність. Тяжке поранення відібрало у нього здоров'я, та, можливо, зберегло життя. Як, до речі, й Романові Петровичу Вітошку. Бо не один раз діди-фронтовики дивилися смерті

Віце Костомарівщини. - 2010. - №9/8 травня/ - с.2.